

Lindsen: oudje is een beetje schor

Het beroemde Lindsenorgel in de kerk van Beek ondergaat een flinke servicebeurt.

door
Hans Peeters

hans.peeters@gelderland.nl

BEEK - Orgelmetaal, stemlijzer, holpijp, windlade. We gaan nog even door: kernspleet, stemkrul, intonen, mixtuur, bourdon, klankbeeld. Wie als leek de kans krijgt een uurtje door te brengen bij orgelbouwers krijgt een lading vaktaal over zich heen waarmee je een Dikke van Dale kunt vullen. Maar eigenlijk komt het maar op één ding neer; hij klinkt niet zo lekker meer. Kaarsenroet, vet, stof en schimmels hebben het beroemde Lindsenorgel in de Beekse Bartholomeuskerk een beetje schor gemaakt, en dat laat je met zo'n prominent rijksmonument niet gebeuren.

Vandaar dat instrumentbouwer Ruud van de Laar al enkele dagen in de Bartholomeus in de weer is om de Lindsen te ontmantelen. Er moeten maar liefst 900 stempijpen gedemonteerd worden. En dat gebeurt met spreekwoordelijke fluwelen handschoentjes. De stempijpen zijn namelijk gemaakt van orgelmetaal, een boterzachte legering van lood en tin. De buizen die niet ter plekke met kwast of compressor schoongemaakt kunnen worden, verhuizen per speciaal transport naar het Limburgse Heythuysen, waar de werkplaats van restaurateur Verschueren Orgelbouw zetelt. Diezelfde firma tekende in 1973 ook al voor

■ Instrumentbouwer Ruud van de Laar (l) reinigt een stempijp met een kwastje. Organist Cor van Wageningen kijkt toe. foto Gerard Verschooten

een eerdere restauratie van het Lindsenorgel. Instrumentmaker Van de Laar wordt tijdens zijn werk regelmatig op de vingers gekken door Nijmegenaar Tom Smits, die 'orgelwacht' op zijn visitekaartje heeft staan. Smits houdt het orgel van de Nijmeegse Sint-Stevenskerk al dertig jaar aan de praat, en uiteraard volgt 'ie de poetsbeurt van het Lindsenorgel met bovenmatige belangstel-

► 900 stempijpen van beroemd Lindsenorgel krijgen een stevige schoonmaakbeurt

ling. Dat geldt ook voor Cor van Wageningen. De Beekse musicus is al sinds 1976 hoofdorganist van de Bartholomeuskerk. Van Wageningen beschouwt de Lindsen als zijn kindje. „Dit instrument is rond 1830 gebouwd op een snijvlak van stijlen. De barokke bouwstijl met veel franjes en weelderige ornamenten maakte plaats voor de Biedermeierstijl, een wat meer ingetogen bouwwijze, en daar is de Lindsen een schoolvoorbeeld van.” Van Wageningen moet adem happen om de bijzondere klank van het Beekse orgel te omschrijven: „Hou het maar op lieflijk, vriendelijk. De Lindsen was nog net geen representant van de romantiek, de kunststro-

ming in de negentiende eeuw waarin emotie en dramatiek een belangrijke rol speelden.”

Een kijkje in het binnenste van het orgel doet duizelen en verbazen; geen schroef of moer te bekennen. Het oerwoud aan onderdelen wordt door uitgekende houten verbindingen, lapjes leer en beenderlijm bijeen gehouden. En dat maakt zo'n eeuwenoud instrument volgens Cor van Wageningen uitermate kwetsbaar. „Het leer gaat op een gegeven moment uitdrogen, de beenderlijm verbrokkelt en dat eikenhout blijft als natuurlijk materiaal altijd wer-

ken.”
Mecaniciënen Ruud van de Laar grijpt naar de kwast en een flinke teug ademlucht om het neergeslagen stof van de stemspleten te verwijderen. „Stof in de smalle kernspleet van de stempijp kan het klankbeeld vervormen. De lucht in de stembuis hobbelt dan bij wijze van spreken over een pad met kuilen in plaats van over een strakke asfaltweg, en dat hoor je, zelfs als leek.”
Op zaterdag 21 september wordt de opgefriste Lindsen opnieuw ingewijd tijdens een restauratieconcert.

■ De 900 stempijpen van het Beekse Lindsenorgel moeten grondig schoongemaakt worden.

HET LINDSENORGEL

- Het Lindsenorgel is rond 1830 vervaardigd door Henricus Dominicus Lindsen uit Bemmel.
- Vanwege het oorlogsgeweld werd het orgel in het najaar van 1944 ontmanteld door de Nijmeegse orgelfirma Nöhren, die het instrument veilig opslong in de kelders van zijn werkplaats.
- In 1952 werd het orgel door de firma Verschueren Orgelbouw teruggeplaatst in de Bartholomeuskerk.
- Diezelfde firma voerde in 1973 een ingrijpende restauratie uit aan de Lindsen.
- De huidige restauratie vergt een investering van circa 70.000 euro. De opknopbeurt wordt mede mogelijk gemaakt door een groot aantal sponsors.
- Het Lindsenorgel wordt geroemd om zijn innemende klanken.
- Het orgel staat al meer dan veertig jaar te boek als rijksmonument.
- www.lindsenorgel.nl